

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Arany János-utca 1.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.
SZERKESZTI
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . . . frt 7.—
Félévre . . . . . " 3.50
Negyedévre . . . . . " 1.75
Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A miniszterelnök és az antiszemita proklamációk.

Engedték terjeszkedni a neki vadult áradatot, hisz őket nem bántotta, sőt hasznukra is volt, a melyben azok, kiket a bős hullámok elnyeléssel fenyegettek, az ő táborukba menekültek; hagyták hát veszettül megnőni. Most azonban bekövetkezett, a mi el nem maradhatott: a piszkos, iszapos ár neki csap a nagy uraknak, bemocskol, megmételyez mindent, mihez hozzáfér; most már gondoskodnának gátról, de nem tehetik, mert már előbb nem tették, előbb pedig nem tették, mert őket nem érintette.

A kormány soh'sem lépett fel komolyan, méltó szigorral a rakoncátlan társulat ellen, melynek eleme a néplázítás, célja a zavarosban való halászás; a függetlenségi párt pláne sokáig fraternizált a derék gentelmanekkel, kik most nyelvet öltögetnek a jóakaró kormányra, mely megnőni engedte őket és köpködnek a függetlenségi pártra, melynél oly soká rokonszenvre, sőt egyenes támogatásra találtak.

Hogy a kormány, illetve annak feje Tisza Kálmán csakugyan restel az antiszemita ellen erős rendszabályokhoz nyulni, daczára annak, hogy most már óhajtaná ezt tenni, ez leginkább kitűnik a miniszterelnök szerdán, február 17-én tartott beszédének következő passzusából:

„Különösnek tűnik fel előttem az“ — így hangzik a miniszterelnök ur eme nyilatkozata — „hogy engem és t. kollegámat, a vallás- és közoktatásügyi minisztert vádolt az imént felszólalt antiszemita szónok azzal, hogy mi a felekezetek közt, jelesen a katolikusok és protestánsok közt harcot akarunk felidézni. Teszi pedig ezt oly ember, a ki egyik aláírója egy választási proklamációnak, a mely lehet mondani, nem áll egyébből, mint egyenes lázításból az ország egyik felekezete, az izraeliták ellen.“

A magyar kormány feje tehát elismerte, hogy az antiszemita által kibocsájtott választási proklamáció egyenes lázítás, de azt nem mondta, hogy a kik a

lázítás bűnét elkövették lakolni, is fognak érte; nem jelentette, hogy ez a proklamáció konfiskálva lett, hogy kibocsájtói ellen a vizsgálat megindított; mind erről mitsem mondott, pedig ezek a proklamációk tizezrével küldettek szét az ország minden részébe. E lapok szerkesztőségébe a boldogított községek ily proklamációt kétezernél többet küldöttek be (nem a zsidó hitközségek, hanem a hatóságok melyekhez czimezve voltak), hogy lássuk az antiszemita milyen eszközökkel dolgoznak.

Kaptunk ilyen felhívásokat magyar, német és tót nyelven az ország legkülönbözőbb vidékeiről, de minthogy nem tételezzük fel, hogy a szétküldött proklamációk mind vissza lettek küldve hozzánk, el kellett árasztaniok a községeket, el kellett jutniok számtalan könnyenhívó embernek kezébe, pedig e proklamációkról Magyarország miniszterelnöke azt állítja, hogy nem állanak egyébből mint egyenes lázításból az izraeliták ellen!

Tény, hogy e felhívásokban alá van írva Zimándy Ignác is, mint végrehajtó bizottsági tag, kire a miniszterelnök ur az idézett nyilatkozatban czélt, de hát miért nem intézkedett a belügyminiszter, kinek kezében van a hatalom és a tehetség, de a kinek ez kötelessége is lett volna, hogy a lázító proklamációk konfiskáltassanak és a kibocsájtók a törvény egész szigorával megbüntettessenek? Mi más magyarázhatja meg e mulasztást, mint az a tény, hogy ilyen felhívások megjelentek büntetlenül máskor is, akkor, mikor a nemes társaság még nem volt oly vakmerő mint most, mikor csak a zsidókat rágalmazta, csak ellenük lázított; ő exelenciája ezért most sem indította meg az eljárást a bűnösök ellen, hogy ne mondhassák: lám mert a kormány ellen is köpködnek, mindjárt szigorubban bánnak velük. Vagy van-e más magyarázata annak a — enyhén mondva — furcsaságnak, hogy a hatalmas miniszter lázításnak nyilvánít valamit, de ennek konsequenciáit nem vonja le.

Lapunk mai száma 12 oldalra terjed.

Országos erkölcsrontók.

„Nem vagyok barátja én sem a zsidóknak, de a mit ez a néhány antiszemita művel, ez már mégis gyalázat!“ így nyilatkozott e héten egy kormánypárti vezérképviselő több függetlenségi és 48-as kollégája előtt. „Ti szültétek“ vágott vissza egy szélsőbali „Hisz éveken át egyedül a kormánypárti Istóczy csinálta az antiszemitizmust.“ „Igaz, de megtagadtuk még idejekorán, ti pedig neveltétek, istá-poltátok, mignem fejetekre nőtt.“

„De mondom, nem is bánám, ha megmaradtak volna tisztán antiszemitáknak, de ezek veszedelmesekké válnak az országra nézve. Megméltelyezik a közerkölc-söket és felszínre hoznak oly elemeket, melyek veszedelmévé válnak a magyartársadalomnak. Hisz ma már a kármelyik ficzkó, a kitudkáromkodni és szidni a zsidókat, az képviselő-aspirans! Hova leszünk, ha 40—50 kerül ebből az elemből a házba, mikor már ma is olyan hangot hoztak be ide, minőt a magyar képviselőházban soha sem hallottak.“

E párbeszéd, mely a képviselőház híres folyosóján folyt le, meggyőzött arról, hogy az idők, melyekben az antiszemita szidalmazásait titkos kárörömmel hallgatták, erősen szünőfélben vannak: ha eddig mulattak rajta, kezdenek most boszankodni, kezdik érezni a hatást, melyet e szerencsétlen mozgalom a közerkölc-sökre gyakorol, kezdik tapasztalni az elvadászt, melyet az antiszemitizmus a társadalom számos rétegeiben előidézett. Nemcsak a képviselőházban halhatunk oly hangot, a minőt a lovagias magyar soha sem használt, de ez a hang, ez a durva, sértő, gyanúsító, szidalmazó hang meghonosodott, nem mondom mind, de számos közhivatalban,

biróságok, posta, vasuti és egyéb nyilvános helyiségekben, de sőt mulatságokon és, mi még szomorítóbb, a magánéletben, sőt a levelezésben is. A ki 5—6 évi távollét után Magyarországra most visszatérne, sok olyan dolgot látna, melyről azelőtt nem is álmodott. Felülkerekedett a ripókség, a betyárkodás. Hang és szokás, melyek hajdanában legfőbb a lebujsokban találtak otthonra, azok most dominálnak a termekben és a nyilvános helyeken és utóbb becsempészettek az ország legelső tanácstermébe is, a képviselőházba.

*

Hallották Rácz Gézát? látták azt a leirnatatlan undort, melylyel a képviselők a házból menekültek? a görvélyes, aszott-testű, kiszáradt arczu kalmük-emberke, ő beszélt a zsidók nemzeti betegségeiről. — —

Hasonlitsa magát össze akármelyikkel a hat zsidó képviselő közül és azt fogja találni, hogy beteges törpe áll szemben ó korbelt óriással; de a törpének szörnyű öblös szája van és abból csak úgy ömlik az undortkeltő beszéd, akár egy fővárosi csatornából a szennyes folyadék.

Pedig nem is Rácz Géza volt a hét hőse, hanem Komlóssy Ferencz, a katolikus pap, a nagy-szombati tanár. Ennél az urnál ép úgy, mint testvérénél in Christo, Zimándy Ignácznál az antisemitizmus mániájához hozzájárult a Trefort-gyűlölet betegsége is. Az olvasók ismerik a napilapokból azon viharos jelenetet, mely e héten a képviselőházban lezajlott és melyhez hasonlót alig találunk a magyar képviselőház történetében.

„Ki vele!“ ezt még nem vágta képviselő arczába a magyar parlamentben, pedig ez a képviselő pap is. Az antiszemita kivételével az egész ház egy férfuként felzudult az ép oly esztelen, mint rut támadás ellen. „Nem ismeri szavai jelentőségét“ azaz nem tudja mit beszél, ez-

Az Alliance Israélite Universelle.

Ezen tevékeny és áldásos egyesület, melyről az alábbiakban rövid ismertetést közlünk, jövő hó 10-én tartja a bizottsági tagok választását. Tudvalevőleg 66 bizottsági tagja van, kik 9 évre választatnak, de egy harmaduk minden három évben újra választatik. Ezen 22 bizottsági tag közül tizenegynek Párisban kell laknia, míg a másik 11 lakhatik a külföld bármely vidékén is.

Hogy a külföldi bizottsági tagok választása a választóknak könnyebben essék, a párisi központi bizottság állítja fel a kandidátusokat.

A Párisban székelő bizottsági tagjelöltek a következők: Michel Erlanger, S. H. Goldschmidt, Edmond Halphen, Baron M. de Hirsch, E. S. Kann, Edouard Kohn, Gaston Mayer, Jules Oppert, Salomon Rheinach, Jules Rosenfeld és Victor Saint-Paul.

A külföldi bizottsági tagságra a következők jelöltettek ki: J. M. Bielefeld (Mannheim), gróf A. de Camondo (Konstantinápoly), B. Deutsch de Hatvan (Budapest), S. Dreyfuss-Neumann (Basel), dr. Feil-

chenfeld (Posen), dr. Frank (Cöln), L. de Hartoch (Amsterdam), Eáde Lolli (Padua), B. Luria (Hamburg), Maroni (Florenz), és dr. Perles (München.)

Ezek felemlítésével megjegyezzük egyuttal, hogy a választóknak jogában áll ezekre nem szavazva teljesen ujakat is megválasztani. A midőn az Alliance tagjait választási joguk gyakorlására kérjük fel, elmondunk egyet-mást az egyesületről s annak működéséről.

Az Alliance tagjainak száma 32,230. Ezen szám jóval túlhaladja a tavalyit, de ha még messzebb tekintünk vissza, azt találjuk, hogy az egyesület tagjai folyton-folyvást szaporodnak. Természetes, hogy a tagok szaporodtával egyuttal a bevételek is növekednek, úgy hogy teljes joggal mondhatjuk, hogy az egyesület virágzik.

Az Alliance magára vállalt feladatának nemes és magasztos célját fölösleges méltányolnunk s külön hangsúlyoznunk. Azt hisszük eleget mondtunk azzal, ha kijelentjük, hogy az egyesület minden zsidót istápol és támogat, ki vallásáért és vallása miatt szenved, hogy az hathatósan működik közre, mikép számos országnak zsidósága az évszázados üldözés és nyomtatás alól felszabadítva

zelékelt Komlóssy védelmére az elnök, de a ház nem elégedett meg ezzel, „Gyalázat!“ „Ki vele!“ „Kérjen bocsánatot!“ „Eláll!“ „Ne beszéljen!“ „Menjen ki!“ menydörögték a rágalmazó felé és mikor majdnem félórai vihar után a ház az elnök ismételt kérelmére lecsendesedett és Komlóssy folytatni akarta beszédét, a képviselők tömegeesen ott hagyták a házat, benn csak a főtisztelendő patronusa: Verhovai és kollegái maradtak.

Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter ur, ki ellen Komlóssy oly gyalázatos vádat emelt, nem bírja a zsidófelekezet rokonszenvét sem, mert — és ezt csak mélyen sajnálni tudjuk — a zsidófelekezet sem bírja az ő rokonszenvét. De ezt magunkról csak mint zsidókról állithatjuk, mert mint hazafiak, mint magyarok, tisztelettel és bámulattal hajolunk meg ama nagy férfiú előtt, kinek hazánk, kinek a magyarság, a magyar kultúra oly végtelenül sokat köszön, mint nagy Széchényi óta senkinek.

És eme férfiúra, ki egy fél század óta páratlan kitartással és sokoldalúsággal fáradozik a haza emelésén, felvirágzásán, de a ki e mellett szegény ember maradt, eme férfiúnak vágja szemébe Komlóssy a rút gyanusítást, hogy a hivatalokat nem gratis adományozza. Ez valóban csak romlott lelkületű, hazafiatlan és a gyűlölettől vak antiszemitától telik ki.

Összegezve a hét történetét, némi meglepéssel konstatálhatjuk, hogy ránk nézve nem maradt eredmény nélkül. A tisztességes és hazafias elemek sejteni kezdik a veszedelmet, mely az antiszemizmusból rejlik, de tanulták megvetni is. „Magával nem beszélek!“ vágott oda Trefort Zimándynak, midőn ez tegnapelőtt beszédében zavarta. „Nem várja tőlem a ház, hogy az ilyen beszédekre feleljek, én ilyen modorban beszélni nem tudok“

azok szellemi és anyagi élete fejlődésnek és virágzásnak indíttassék.

Az Alliance buzgón teljesíti az elvállalt feladatokat. Egy negyed század óta küzd — és pedig nem sikertelenül — az elnyomott zsidók érdekében. Számos iskolákat és intézeteket állított fel ez idő alatt, hogy a civilizációt elősegítse és a jólétet emelje. Valóban egész generációkat is látunk felnőni, kik az egyesület segédelme nélkül nyomor és inségben tespedtek volna el.

Fölöslegesnek tartjuk ezeket részletesen tárgyalni, benn vannak azok az évi és időszaki értesítőkből, hanem inkább terjeszkedjünk ki azon feladatok tárgyalására, miknek teljesítése még az egyesületre vár. Az események napokint új és új terhes kötelességeket rónak az egyesület vállaira. Még vannak országok, hol a zsidók a legnagyobb nyomorban tespednek, a legembertelenebb bánásmódban részesülnek. Ezek mind segélyre, mentő kézre várnak.

Oroszországban is minden emberi jog élvezetéből kizárva elnyomtatás és üldöztetésnek vannak szegény hitsorsosaink kitéve. Nemcsak a munkától, de még a tudományos kiképzéstől is el vannak tiltva. Ezen szerencsétlenek azután kivándorolnak jobb hazát, melegebb otthont

jelentette ki Tisza megvetéssel. „A neveltelenséggel és műveletlenséggel megvívni nem az én dolgom“ mondotta Pulszky Ferencz, reflektálva az antiszemiták közbekiáltásaira.

Ezek elmondattak nyilvános ülésén; az antiszemita képviselőkre ugyan hatással ez nem lesz, de igenis megteszi hatását künn, a nemzet millióinál.

A pesti izr. hitközségnek 1886. évről szóló jelentése.

Ha végig tekintünk az előttünk tekvő jelentés tartalmán, lehetetlen az öröm és meglepés kifejezését elpálastolnunk, különösen lehetetlen azért, mert az antiszemiták alaptalan vádaskodásaira ez alaposabb czáfolat, mint akárhány ragyogó szónoklat, mert ez tényekre hivatkozik, míg amannak ereje csak a szó varázsában fekszik.

Sok tekintetben érdekes is, különösen tanügyi része, a mennyiben a képviselőházban épen most foly a közoktatásügyi vita, az a sok szám, az a sok adat, mintha mindegyik egy vádat, egy gáncsot verne vissza.

Olvassák el ezt a jó antiszemiták s aztán vádaskodjanak!

Legelső sorban fel kell említenünk, hogy a hitközség előljáróságát működésében a vallásosságot, jótéteményt és közművelődést előmozdító intézmények fejlesztésének eszméje vezérlé, a mellett kiváló gondot fordított a felekezeti öntudat ébresztésére és erősítésére is.

Ezek után áttérhetünk a részletekre:

I. A szertartási ügyek körében kiváló gond fordított az ifjusági istentisztelet fejlesztésére s megszi-

keresni, hol békében dolgozhatnak és nyugodtan hajthatják le fejüket pihenésre, hol nem bántja őket azon aggodalom, hogy valamely durva kozák kirabolja és legyilkolja őket és családjukat.

Ezek után vagy Amerikába, Angliába vagy Franciaországba vándorolnak, hol ők is emberek, hol nem függnek vad kozákok szeszélyétől és rabolni vágyó gyilkosok kegyelmétől.

Romániában sem állnak a dolgok e tekintetben jobban. Ott pláne az egész közigazgatási rendszer ellen kell szegény hitsorsosainknak küzdeniök, mely őket kiéheztetni akarja, a mennyiben nem engedi őket semmiféle keresethez sem jutni.

Ezek másként nem segíthetvén bajaikon, szintén kivándorolnak.

De vannak még más országok is, hol a zsidók a legsiralmasabb helyzetben élnek. Ezekre is kiterjeszti a nemes egyesület jótékonyágának áldásos sugarait, t. i. iskolákat, a földművelést előmozdító intézeteket alapít és tart fenn, hogy emelje ottani hitsorsosaink szellemi és anyagi jólétét.

lárdisására*, mely különben a hitoktatásnak lényeges kiegészítője, a mennyiben a vallásos érzület felébresztésére nagy mérvben járul.

II. Az oktatásügy terén felemlitendőnek találjuk, hogy a nagymező utczában új fiiskola alapított, míg a sipuczai iskolában a jelentkezők nagy száma miatt egy párhuzamos IV. osztály állított fel.

De sokkal nagyobb a haladás a hitoktatás terén; már maga azon egy körülmény, hogy a hitközség hittanítói és tanárai testületté alakultak, hogy a hitoktatás a főváros összes iskoláiban mintegy következetes folytonosságban, összhangzatban tartassék, hogy a tapasztalatok kölcsönös közlése által a hiányokon segítsék, — már ez az egy körülmény is említésre méltó javulást biztosít, plane, ha hozzá tesszük még azt, hogy ellenőrző felügyeletet is honosítottak meg.

A hittani órák száma is tetemesen szaporodott a folyó iskolaévben, u. i. a középtanodában 106 (tavaly 90), a nép- és polgári iskolákban 404 (tavaly 383) órát vett a hitoktatás hetenkint igénybe.

Hogy kimutatásunk tökéletes legyen, meg kell még emlékeznünk a Talmud-Tóra iskoláról 92 tanulóval s a két héber tanfolyamról 127 látogatóval.

A községi elemi iskolákban az összes növendékek száma 1098, volt ezek közül tandíjmentes 690.

Ezzel együtt azt is megemlítjük, hogy 625 tanuló-
nak 2065 darab könyv osztatott ki ingyenesen, ezen kívül 632-nek ugyanannyi hittani könyv.

Hitoktatásban részesültek: a középiskolákban 1641, a polgári iskolákban 1405, a népiskolákban 6396. Ha

* U. i. minden szombaton külön istentisztelet tartatik, melyre a tanuló ifjuság köteles megjelenni.

Ezen új feladatokhoz hozzájárul még a régi institúciók fentartása és fejlesztése.

A Keleten és Afrikában felállított iskoláik már mind szükeknél bizonyulnak a gyermekek befogadására, új iskolákról, a régiéknél nagyobbításáról, a tanerők és eszközök bővítéséről kell már most gondoskodni.

Már most hogy teljesítse az egyesület mindeme óriási feladatokat azon csekély eszközzel és anyaggal, mely neki rendelkezésére áll. Kétszerezni, háromszorozni kell azokat.

A segély, melyben az egyesületet részesítik, messze mögötte áll azon segélynek, melylyel ez a szerencsétlen, nyomorban sanyoló hitsorsosainkat támogatja. Azért egy zsidónak sem volna szabad ezen egyesületből hiányoznia, mindenkinek — a szegénynek kevesebbet, a gazdagnak többet — kellene adóznia, hogy csak az egyesület a reá várakozó feladatok mindegyikének megfelelhessen. Hogy pedig e feladatok mily természetűek, mily szelleműek, azt ezek után mondanunk sem kell.

Végre is mi csak a kölcsönt fizetjük vissza, mert századokkal ezelőtt mi is oly szerencsétlenek voltunk, bennünket is úgy nyomorgattak, mint nyomorgatják sok

ehhez a Talmud-Tóra növendékeit is hozzá vesszük, a hitoktatásban részesültek összes száma 10,632-t tesz ki.

III. A jótékonyági ügyosztályt azon elv vezérelte, hogy a jótékonyág tekintve a pauperismus mindig nagyobbodó arányait, minél szélesebb alapokra fektettesék. Erre szolgáltak a gyűjtések, melyeknek eredménye lett, hogy 540 (tavaly 428) szegény tanuló láttatott el téli ruhával.

88-an rendes havi segélyben részesülnek, melynek évi összege 4050 frtot tesz ki. Egyéb időleges segélyadományok 953 tételben 4032 frt 40 krt vettek igénybe. A téli kiosztásra 353 tételben 1813 frt fordított. A husvétünnep alkalmából a szokásos mazzoth kiosztás 2190 frt 40 krba került, ezenkívül 150 zsidó vallásu katona részesített a széderben.

Díjtalan esketést az ügyosztály a lefolyt évben 214-et engedélyezett, 51 esetben pedig mérsékelt díj mellett. Szegény árvák közt 5250 frt osztatott ki.

Az ösztöndíjak ez évben is jelentékeny összeget tesznek ki, mi csak a Kunoss Igázt dr.-nak adott 400 frtot és Reismann Ilonának adott 100 frtot említjük fel. Előbbi nyelvtudományi tanulmányokat végez Törökországban, utóbbi Párisban a festészetben képezi ki magát. Ezekon kívül számos egyetemi hallgató részesült 100 és 50 frtos ösztöndíjakban.

A lefolyt évben beérkezett adományok 4100 frtot tesznek ki.

IV. A kórházi bizottság egy új kórház építését vette tervebe, mely 60 belgyógyászati, 40 sebészeti és 20 szembeteg számára rendeztetnék be, annyival is inkább, mert a kórház a jelentkezők nagy száma miatt elégtelennek bizonyul.

A kórházban a lefolyt évben 734 fekvő és 8941

országban most is szegény hitrokonainkat. Jólétünk kötelességünké teszi, hogy ezen testvéreinken segítsünk, a mint a mi testvéreink segítettek mi rajtunk. Ez egy oly traditio, mely ivadékról ivadékra száll. És mi ez évszázados, őseink, testvéreink által megszentezett traditiot megszakaszzuk? Vajjon illenek ez? vajjon elbirná ezt lelkiismeretünk?

Azért szövetkeztünk, azért egyesültünk, hogy a mit az egyes ki nem vihet, kivihesse azt az egyesület, az Alliance, mely attól sem riad vissza, hogy az illető kormányokat eljárásuk következményeire figyelmeztesse.

Röviden körvonalaztuk csak az Alliance működését, de ebből is eléggé kiviláglík azon áldásos jótékonyág, az a meleg testvéri és hitrokoni szeretet, mely munkálkodásában őt vezérli. Hogy pedig sikeresen és biztosan működik, azt eléggé mutatja azon rosszakaratu ellenszenv, melylyel ellenségeink irányában viseltetnek, azon meleg sympathia, melylyel az Alliancet az egész világ zsidósága támogatja.

Támogassa csak továbbra is!

járó, összesen 9675 beteg részesült ápolásban — felekezeti különbség nélkül. A szegény-orvosok 5177 betegnek nyújtottak segílyt. A hitközség jótékonyasága 14852 betegre terjedt ki, kiknek kezelésére 22.842 frt fordított. Ezenkívül 1200 frtért sebészi műszerek szereztettek be. A perselygyűjtések 494 frt 30 krt eredményeztek. A halálzási arány is kedvezőbb volt az idén, mint tavaly, a meny nyiben az idén az 9.4%-ot tett ki, míg tavaly 9.9%-ot. A lábadozók segélyezésére 412 frt osztott ki.

V. A hitközség felügyelete alatt álló jótékony intézetek:

A.) A fiárvaházban 86 növendék volt a lefolyt évben, kikből nagyrészt iparosokat nevel az árvaház, melynek a lefolyt évben 27781 frt 50 kr. bevétele volt, melylyel szemben 22.762 frt. 81 kr. kiadás áll.

Az intézet vagyona 339.772 frt. 21 krt tesz ki. A fiárvaház egy-egy növendékének eltartása 157 frt 9 krba került.

B.) A siketnémák országos intézetében jelenleg 88 növendék neveltetik. A fizető növendékek járuléka 14.990 frtot tesz ki. A díjtalanul eltartott növendékek közül 2 keresztény vallásu, kiket a tettes. főv. tanács jelölt ki. Az összes növendékek közt 6 keresztény és 82 zsidó vallásu van. Az oktatást az igazgatón kívül 3 tanító és 5 tanítónő végzi.

Az intézetnek a lefolyt évben bevétele 25620 frt 36 kr volt, míg kiadása 19923 frt 66 kr. Vagyona 437.623 frt 28 krt tesz ki. Egy-egy növendék átlagos eltartása és oktatása 265 frt 64 krba került.

C.) A nyugdíjintézet 24 egyénnek szavazott meg rendes nyugdíjat 7227 frtnyi összegben. Különb. bevétele 11801 frt 93 kr volt, míg kiadása 7227 frtot tett ki, vagyona pedig 99865 frt 94 krba rug.

VI. A pénztári ügyosztály jelentéséből a következő adatokat vesszük át: Kulturjárulék ezimén 90.071 frt. 30 kr. folyt be 5900 egyén részéről. A szükséglet a jövő évre 235.256 frt 83 krba van előirányozva, melyre fedezetül 220.034 frt 14 kr van, tehát a hiánylat csak 15.222 frt 69 krt fog kitenni.

VII. Az anyakönyvvezetői hivatal a következő népesedési mozgalmat tünteti fel. Születtek: fiuk 1188, ezek közül törvényes 1048, törvénytelen 140; lányok 1161, törvényes 1016, törvénytelen 145; összesen születtek a lefolyt évben 2349, kik közül 285 törvénytelen. Esketés 536 fordult elő; haláleset pedig 1879, kik közül 1016 férfi és 863 nő volt.

Midőn ezen adatokat közre bocsátjuk, nem mulasztjuk el az érdemes előjárásnak elismerésünket kifejezni. Megérdemli azt a szó legszebb értelmében.

Az „Emlékirat“ visszhangja.

Az „Egyenlőség“ f. évi 7-ik száma egy eszme zászlóját bontotta ki. Erre a zászlóra a hazafiság és vallás jeligeit himezte. A honnak, melynek kenyere szolgáltatta vérünket, s a vallás, mely lelkünket táp-

lálja, a magyar hazának és a zsidó vallásnak őszinte, forró szeretete adhatta ehhez az impulzust.

Egyesüljünk a magyarság és vallásunk védelmére! Nagy, magasztos és szent egy eszme. Nem lehet a hazában szív. mely hevesebben ne dobogna ez eszme megpendítésétől; nem lehet magyar, ki örömmel nem üdvözlőné; nem lehet oly magyar zsidó, ki ne vágy-nék szolgálatába állni; s nem lehet e honnak oly polgára, ki nem szeretné diadalra segiteni.

A magyarság és a jogegyenlőség kell, hogy patronusaivá szegődjenek; öreg és ifjú kell, hogy céljává tagye: szív és lélek kell, hogy érdekében munkálkodják; szellem és vagyon kell, hogy dédelgesse; erő és akarat kell, hogy sikra szálljon érte: mert kivitele „nemcsak a magyar zsidóság szerves összefüggését, zavartalan együtt-érzését a magyar társadalommal fogna megteremteni, hanem minden irányban lényeges kihatással lesz arra, hogy egységes nemzeti kultúra, általános magyar hazafiság hassa át a nemzeti szervezet minden részét.“

Az emlékirat a „zsidó-magyar közmívelődési egyesület“ eszméje számára első sorban a magyar zsidó ifjuság támogatását szeretné megnyerni. Jó helyen tapogat!

A magyar zsidó ifjuságnak régi ideálja ez. Régen állunk már ez eszme szolgálatában: küzdünk érte hazánk iránti rajongó szeretetünkkel. Testünk, szívünk, lelkünk minden erejével megvalósítani törekszünk, mit az emlékirat mond, hogy a vallásos öntudatot összhangzásba hozzuk a valódi hazafiai érzéssel, s hogy a magyar nemzetnek becses elemévé váljunk. Hogy ez nekünk az óhajtott mérvben mindedig nem sikerült, nem rajtunk mult.

Kitartásunk, lelkesülésünk, az ifjuság szakadatlan munkálkodása e nagyszerű eszmét egyedül nem képes megtestesiteni. Aztán mi eddig minden szervezet nélkül működünk. Sokan nem is tudtuk még: mit akarunk, csak sejtettük — s ösztönünket követtük, mit a magyar kenyér tartott bennünk ében.

Az „Emlékirat“ megjelelte az irányt, kitűzte a czélt világosan, lelkesítőn. Most már tudjuk mind, látjuk jól, mit kell tennünk s miért!

Az eszme szülői, a kibontott zászló lobogatói meg lehetnek nyugodva, hogy midőn a magyar zsidó ifjusághoz fordultak nem érdemetlenül tüntettek kibennünket. A magyar zsidó ifjuság ismeri a magyar történelmet — ez ojtotta vérébe a lelkesedést, a honszeretetet; de a zsidók történetét is ismerjük annyira, hogy megtanultuk belőle a szívósságot, a kitartást, az eszme iránti hűséget! Eme tulajdonainkat ki sem tagadhatja el; s eme tulajdonaink lesznek fegyvereink!

A lelkesedés a honszeretet, a szívósság, a kitartás, az eszme iránti hűség segiteni fognak bennünket a küzdelemben. Ezekre számítva, mi harcra készen fogadjuk a kiadott jelszót s mint a legfegyvermezettebb hadsereg teljes odaadással, forró vágy-, rendithetlen

akarattal, égő szenvedélylyel kívánnuk a kibontott zászló körül sorakozni.

Csak egyet kérünk: vezetőket, tiszteteket.

Az ifjuság egyedül mit sem tehet; az ifjuságot szervezni kell, ha az eddigieknél nagyobb siker kivívása a célunk. Az ifjuságnak vezetőkre van szüksége, olyan vezetőkre, kik tekintélyük, tapasztalatuk, társadalmi állásuk, az eszme iránti lelkesedésük kincseivel támogathatnak, utba igazíthatnak, vezethetnek bennünket. Mi, az ifjuság, csak közkatonaakat adhatunk, tábornokokért a magyar zsidóság színe-javához fordulunk.

Hallgassanak meg a magyar zsidóság nagyjai. Vegyék kezökbe ők a kibontott lobogót, melyet a magyar haza és a zsidó vallás szeretete bontott ki. Vezessenek bennünket. Mi követni fogjuk önöket! Tűzbevizbe elmegyünk, hogy az eszmet diadalra segítsük; életünk céljává, munkánk jutalmává fogjuk tenni a kiadott jelszó megvalósítását, s legnagyobb elismerésünk az lesz, ha büszkén hivatkozhatunk arra, hogy a magyar nemzetet és a magyar zsidóságot mi isközelebb segítettük egymáshoz — ha csak egy porszem-nivel is!

De főlöleges a kérés. Tudjuk, lelkünkben, szivünkben él a gondolat, hogy a magyar zsidóság nagyjai, azok a nagyok, kik az eszme megtestesítéséhez felajánlották minden rendelkezésükre álló erejüket, szellemet és anyagot, észt és szivet, azok a nagyok átveszik a vezetést is!

Tudjuk, hogy a magyar zsidóság nagyjai vezetőink lesznek; buzdítani fognak, ha a fárasztó munkában csüggedés fogna el; jó példájukkal ébren fogják tartani lelkesedésünket és kitartásunkat; elől fognak járni a nagy eszme megvalósításában s velünk együtt fognak küzdeni, hogy e honban minden ember legyen magyar, s minden magyar ember!

Habor Samu.

(Az egyetemi polgárság köréből e héten hasonló szellemű cikket, melyek mindannyian az „Emlékirat”-ban megpendített eszmét igazi lelkesedéssel, ifjui tűzzel fogadják, 4-et is kaptunk, mi legeklatánsab bizonyítéka annak, hogy a zsidó magyar közmívelődési egyesület milyen fogékony talajra talált s mennyire érzik szükségét.)

Szerk.

Miben áll a zsidó gimnázium ügye.

A zsidó gimnázium ügye kísértett e héten a képviselőházban. Az oktatásügyi miniszter azt mondotta róla, miszerint tapasztalta, hogy a zsidók ellenei a konfessionális iskola felállításának, a miért is készetve látta magát a néhány évvel ezelőtt tett kísérletet abbahagyni. A miniszter ur t. i. a rabbiképző intézetben egy gymnasiumi osztályt nyitott meg, melyben, mint ő exelentiája bizonyítja, keresztény gyermekek is kitünő oktatásban részesültek, de csakha-

mar beszüntette, mert tapasztalta, hogy a zsidók nem akarják, hogy gyermekeik a keresztény gyermekektől elkülöníttessenek.

Ebben az értelemben nyilatkozott dr. Ullmann Sándor képviselő is, ő ugyan is azt mondta, hogy volt róla szó, hogy a fővárosi zsidók felekezeti gymnasiumot állítsanak fel, de végre győzött a jobb meggyőződés, hogy nem szabad a zsidó gyermekeket mindjárt a tanulás első éveiben különválasztani a keresztény tanulóktól.

Pulszky Ferencz, ki magát a zsidóság legjobb barátjának mondotta, a zsidóságot arra intette, ne állítsanak külön gymnasiumot, de tegyenek alapítványokat nem a zsidó, hanem a legjobb tanulók számára, mert ezeket ugyanis nagyobb részben zsidó tanulók fogják elnyerni.

Vörös József, evangélikus pap és antiszemita ezzel szemben azon utasítást óhajtotta volna a miniszternek adni, hogy a zsidók igenis állítsanak maguknak külön gymnasiumot, mert a fennálló gymnasiumokban semmi keresni valójuk nincsen.

Nem szándékozunk itt polemia-ba bocsájtkozni sem az egyik sem a másik állítással; nem kérdezzük, hogy a miniszter ur hol tapasztalta a zsidók azon nagy ellenszenvét a felekezeti gymnasium ellen? nem kérdezzük, hogy ha abba a zsidó gimnáziumba keresztény gyermekek is jártak, akkor milyen értelme van annak az elkülönítéstől való félelemnek? nem kérdezzük, hogy hát azokban a gymnasiumokban, hol parallel osztályok vannak, hol az „a”-ban csupa zsidó, a „b”-ben csupa keresztény tanuló van, ott nincsen-e elkülönítés, szégyenteljes elkülönítés? nem kérdezzük végre, hogy ő nagyméltósága csakugyan oly nagy súlyt fektet arra, hogy mi van nyére a zsidóknak? olyannyira, hogy a különben kitünő gymnasiumot feloszlatta, csak azért, mert a zsidóknak nem tetszett? mindezt nem kérdezzük, de nem szándékunk foglalkozni itt Ullmann állításával, Pulszky tanácsával és Vörös vádjával sem, mi itt tisztán megismertetni akarjuk a gymnasiumi ügy tényleges jelenlegi állását, mi által, azt hisszük, szolgálatot teszünk a jó ügynek.

Azon zsidó körök a fővárosban, melyek a gymnasium felállításával foglalkoztak, nem azért tették azt, mert rajongtak egy zsidó felekezeti gymnasiumért, ezen férfiak nagyobb része nem barátja nem csak a zsidó gymnasiumnak, hanem eltörülni szeretnék egyáltalán a felekezeti iskolát az egész országban. Hogy mégis foglalkoztak egy zsidó gimnázium felállításával, azt ama rettenetes állapotok okozták, melyek az utolsó években a középiskolákban a zsidó tanulókat illetőleg elharapódtak és melyeket itt bővebben felsorolni nem tartjuk szükségesnek.

Többszörös tanácskozás után elhatározott, hogy egyesületet alakítanak, melynek feladata lesz, zsidó-magyar középiskolákat teremteni és kikül-

detett egy bizottság, mely erre nézve javaslatot nyújtson be. Ez rövid idő múlva meg is történt és egy összehívott nagy konferencia elfogadta az alább közölt tervezetet és kiküldetett egy nagy bizottság a szükséges alap megteremtése céljából, mely érintkezésbe tegye magát a budapesti vagyonosabb hitsorosakkal és tegyen aztán jelentést működéséről.

Itt akadt meg a mozgalom, és itt áll mai napig is az ügy. A kiküldött bizottságnál többek közt négy nagyobb alapítvány jelentetett be, még pedig: Wahrmann Mór, hatvani Deutsch Bernát, Domonyi Brüll Miksa és Sternthal Adolf urak alapítványai 5—5000 forinttal, de történtek egyéb felajánlások is, melyek azonban nem tesznek még oly összeget, melylyel hozzá lehetne fogni a terv megvalósításához. A bizottság e perczig még mindig nem tett jelentést, de ez korántsem azt jelenti, hogy az ügyet elejtették volna.

Nem áll tehát, hogy azok a bizonyos körök a zsidó gimnázium felállítása ellen foglaltak volna állást, s nem áll továbbá az sem, hogy a zsidó gymnasium ügye elejtetett volna.

A következőkben közöljük a fentemlített nyomtatott tervezetet, melyet az említett nagyobb konferencia magáévá tett, és mely eléggé bizonyítja, hogy a zsidó gymnasium több mint fantasmagoria.

A „Magyar zsidó középiskolai egyesület“ alapszabályai.

(Javaslat.)

ELSŐ SZAKASZ.

Az egyesület czime és czélja.

1. §. Az egyesület czime: „Magyar zsidó középiskolai egyesület“; székhelye: Budapest.

2. §. Az egyesület célja magyar tannyelvű, nyilvános középiskolák állítása s fentartása, melyek az egyesület közvetlen vezetése alatt állanak.

Az egyesület mindenekelőtt Budapesten állit magyar tannyelvű, nyilvános gymnasiumot.

Mihelyt vagyoni állapota megengedi, a fölmerült szükséghez képest, vidéken is állit középiskolákat.

3. §. Intézetei szervezetét külön szabályzatban állapítja meg.

MÁSODIK SZAKASZ.

Az egyesület tagjai.

4. §. Az egyesület tagjai lehetnek:

- a) hazai zsidó hitközségek
- b) magánosok és testületek.

A tagok:

- a) örökös tagok;
- b) alapító tagok;
- c) rendes tagok;
- d) pártoló tagok;

5. §. Örökös tagja az egyesületnek, ki egyszer s mindenkorra legalább ötezer forinttal járul az egyesület törzsvagyonához.

Az örökös tag élethossziglan rendes tagja a kuratoriumnak. Halála után e tagsági joga átszáll az általa vagy családja által megnevezett fiörökösére.

6. §. Alapító tagja az egyesületnek, ki egyszer s mindenkorra legalább ötszáz forinttal járul az egyesület törzsvagyonához.

7. §. Rendes tagja az egyesületnek, ki egyszer s mindenkorra legalább kétszáz forinttal járul az egyesület törzsvagyonához.

8. §. Pártoló tagja az egyesületnek, ki legalább öt évre évi tíz forintnyi tagsági díj fizetésére kötelezi magát.

9. §. Az aláírt alapítványi összegek vagy egyszerre, vagy részletekben, legkésőbb öt év alatt befizetendők. A teljes befizetésig a hátralékos összeg után ötszázalékos kamat évenként előre fizetendő.

Az elvállalt kötelezettség átszáll az örökösökre.

10. §. Zsidó hazai hitközségek, akár mint örökös, akár mint alapító, akár mint rendes tagjai az egyesületnek, az alapítványi összeg befizetése alól fölmentvék, és csakis az illető összeg után járó öt százalékos kamatok fizetésére kötelezik magukat. Mint örökös tagok a hitközségek állandó képviselőt küldenek a kuratoriumba, még pedig annyit, a hányszor 250 frt évi járulékot fizetnek. Öt képviselőnél többet azonban egy hitközség sem küldhet.

11. §. Az egyesületbe való belépés írásbeli nyilatkozat alapján történik; a föl vétel fölött a kuratorium egyszerű szótöbbséggel határoz.

Aki elvállalt kötelezettségeit nem teljesíti, az arra birói úton szorítható, vagy pedig az egyesületből kizárható.

HARMADIK SZAKASZ.

Az egyesület szervezete.

1V. §. Az egyesület szervezetét alkotják;

- a) a tagok közgyűlése;
- b) a kuratorium;
- c) az elnökség.

13. §. A közgyűlés az egyesület tagjaiból áll.

14. §. Rendes közgyűlés minden évben április havában tartatik a kuratorium által megállapított s négy héttel előbb kihirdetett napirend szerint.

Rendkívüli közgyűlést a kuratorium szükség esetén bármikor hívhat egybe.

15. A közgyűlés határozatképes, ha legalább harmincz tag van jelen. Határozatait szótöbbséggel hozza.

16. §. A közgyűlés határozathozatalának fentartott ügyek a következők:

- a) a kuratorium évi jelentése;
- b) az évi költségvetés megállapítása;
- c) kuratoriumi tagok és számvizsgálók választása;
- d) tanintézetek állítása és megszüntetése;
- e) indítványok tárgyalása, melyek azonban, csak ha négy héttel a közgyűlés előtt a kuratoriumban bejelentettek, kerülhetnek napirendre;
- f) ingatlan szerzése, elidegenítése s megterhelése;
- g) a számadások megvizsgálása s a felmentvény megadása;
- h) alapszabályok módosítása;
- i) az egyesület feloszlata (A 42 45. § értelmében).

17. §. Iskolák állítását s megszüntetését, valamint az alapszabályok módosítását a közgyűlés csak kétharmad többséggel határozhatja el.

Erre vonatkozó indítványok 3 hónappal a rendes közgyűlés előtt nyújtandók be; a kuratorium az indítványt tárgyalja, a közgyűlés napirendjére tüzi s róla a közgyűlésen véleményes jelentést teszi.

18. §. A közgyűlés három számvizsgáló tagot választ, kiknek megbízása a következő közgyűlésig tart. Ez időn belül a számvizsgálók megvizsgálják a pénztárt, a száma-

dásokat, az igazolványokat, a könyvvezetést és mérleget s vizsgálatokról a közgyűlésnek jelentést tesznek.

19. §. A kuratorium áll:

- a) az 5. §. értelmében az örökös tagokból;
- b) a 10. §. értelmében az örökös tagsági jogot szerzett hitközségek képviselőiből;
- c) az egyesület által alapított iskolák igazgatóiból;
- d) ez iskolák tanártestületeinek saját maguk által választott egy-egy, őket képviselő rendes tanárából;
- e) a közgyűlés által választott tagokból;

A választott tagok száma legalább kétszerese az örökös tagoknak, illetve az örökös tagok képviselőinek. A kuratorium tagjainak száma azonban nem lehet kisebb 24-nél.

20. §. A kuratorium választott tagjainak megbízása három évig tart. Az első ízben megválasztott kuratoriumi tagok megbízása hat évre terjed.

21. §. A kuratorium saját kebeléből választ három évre elnököt s két alelnököt, kik egyuttal az egyesületnek is elnökségét alkotják.

Mihelyt a kuratorium megalakult, maga állapítja meg ügyrendjét.

22. §. Mihelyt az egyesület intézetet állít, a kuratorium saját kebeléből három tanácsot választ: gazdasági, tanügyi s fegyelmi tanácsot, s e tanácsok ügyrendjét megállapítja.

A gazdasági s tanügyi tanács csak javaslatokat tehet, melyek fölött végleg a kuratorium összes ülése határoz.

(Vége köv.)

A fővárosi szegény gyermek-kert egyesület.

(A—b.) A fővárosi szegény gyermek-kert egyesület a napokban adta ki az 1886-ik évről szóló jelentését és mérlegét.

A zsidók jótékonyágának egy újabb emléklapja ez — bár nem felekezeti jellegű. Számadatokkal bizonyítja, hogy milyen mérvben veszünk részt a hazánkért hozandó áldozatokban, számadatokkal bizonyítja ezt akkor, mikor egyik-másik feltűnni vágyó honatya éppen azt veti a zsidóság szemére, hogy nem vesz részt a nemzet művelődési mozgalmában.

Éppen kapóra jött hát a jelentés. Meg lehet mutatni ezeknek a modern Don Quihotteoknak hogy hasztalan forgatják rozsdás dárdaikat. Csak egy pillantást kell vetniök ebbe a kimutatásba, melyből a magyar haza szeretete, jólétének előmozdítása, az államot veszélyeztethető elemek számának csökkentésére irányuló nemes szándék, tisztességes, nem parlamenti zavarokat provokáló, derék emberek neveléséhez megvetett alapok intensiv fényvel ragyognak elő — és meggyőződést szerezhetnek, hogy alaptalanul vádolnak bennünket.

Avagy nem a nemzet kulturája érdekében dolgozik-e az az egyesület, mely száz meg száz árva és szegény gyermeket megóv a test is különösen az erkölcsi elpusztulástól? Nem a magyar kultúrát mozditja-e elő azaz egyesület, mely éppen azokból az elemekből, melyek magokra hagyatva a társadalom fekélyeivé válhatnak, melyek magokra hagyatva hivatva volnának minden nemesnek, jónak, szépnek, műveltségnek, tudománynak, művészetnek esküdt elleneivé, a nemzet hírnevének bemocskolóivá, az emberi méltóságból kivetkező rakoncátlankodó középkori alakokká

lenni, — mondom, az az egyesület, mely az ilyen elemekből hazánk számára hasznos, munkás, békeszerető polgárok alapját veti meg, nem a magyar kultúrát mozditja-e elő? Nem a magyar kultúra érdekében működik-e azaz egyesület, mely annyi idegenül gagyogó ajakra az első magyar szót adja? Nem a magyar kultúráért küzd-e azaz egyesület, mely a hazának oly sok leendő polgárát ruházza, élelmezi, oktatja, hazaszeretetre tanítja?

Folytathatnók ezen hangon tovább; rámutathatnánk az egyesület ezer és ezer érdemeire; felsorolhatnók élén a felséges uralkodó párral azt a számos kitünőséget, kik mindannyian dédelgetik az egyesületet, kik egytől egyig elismerik az egyesület meghálálatlan érdemeit; felemlithetnók a szép sikereket; hangoztathatnók üdvös működésének eredményeit: de nem akarunk kérkedőknek látszani; nem akarunk hivalkodni.

Csak arra buzditjuk a fővárosi gyermek-kert egyesületet hogy ne csüggedjen; jótékony kezét ne vegye le a gyámoltalanokról; folytassa a hazaszeretettől s az emberi erények legszebbjiktől áthátott munkásságát tovább is; legyen kulturális törekvéseivel gyámola a magyarságnak, a hazának ezentul is; ne térjen le jól megkezdett utjáról egy-egy magáról megfélemedezett dissonans hang miatt: a jótékonyág angyala feljegyezi tetteiket, hazánk művelődéstörténete előkelő helyet biztosít számára s érdemeiket az utókor majd jobban tudja még méltányolni, mint a jelen! Csak előre!

És most tájékozás végett legyen szabad az egyesület kimutatásából egyet-mást t. olvasóinkkal közlenünk:

A fővárosi szegény gyermek-kert egyesület mindössze is 8 év óta működik. Hogy működését sokan tudják méltányolni azt legjobban bizonyítják a folyton szaporodó alapítványok és a tiszteletre méltó tagok tekintélyes száma. Az egyesületnek eddigelé 37 alapítványa van, melyből 2—2-öt a felséges uralkodó pár, Bpest főv. törvényhatósága és a budapesti kávéházi segélyegyesület, 20-at br. Hirsch 'Mór de Gereuthi tett, a hátralevők pedig egyesek áldozatkészségét dicsérik. Az alapító tagok száma 68, köztük találjuk Andrássy Gyula grófot és Beich Milos bárót is. Pártoló tagja 123 és rendes tagja 1100 van az egyesületnek. Az egyesület vagyona, mely az első hazai takarékpénztárban van gyümölcsözőleg elhelyezve 10,650 frt 78 kr. — A lefolyt évben az alapítványok száma 7-el, az alapító tagoké 64-el, a pártoló tagoké 51-el és rendes tagoké 240-el szaporodott. — A lefolyt évi készpénzbevétel 9415 frt 73 kr. volt, melylyel szemben a kiadás 6850 frt 87 kr-ra rug, mely összeget 120 árva és szegény gyermek nyári és téli ruházatára, továbbá taníttatása és élelmezésére fordították. — A múlt évi febr. 14-én a VI. és VII. ker. kaszinóban rendezett tánczvigalom az egyesület javára 1050 frt tiszta jövedelmet biztosított, ő felsége a király 100 frt adományozott a bpesti törvényhatóság szintén. — Az egyesületet erkölcsi támogatásban részesítették G e r o c z y Károly, Ny á r y Rezső gr. és az egyesület diszelnöke Sváb Károly. Bis ch i t z Dávidné, K o h n e r Róza és különösen S c h ö n f e l d Julia ernyedetlen buzgalmu elnöknek vezetése alatt az összes hölgy-

választmány dicséretreméltó buzgalmat fejtett ki az egylet érdekében. Végül elismeréssel tartozunk az egylet férfi vezetőinek: Grosz Sándor dr. elnöknek, Wallenstein Vilmos titkárnak és Grosz Viktor titkárnak is.— Mint értesülünk az egyesület jelenlegi bérelt helyiségeit nem találván eléggé alkalmasnak, mostanában céljainak inkább megfelelő épületet vásárolt 36,000 frton az Akáczfa utczában a legközelebb intézeti helyiségeit át is helyezi saját házába.

Gyöngyszemek a talmudból.

Sok egy ellenség is; jó barát soh'sem lehet elég

*

Háromféle barátot ismerek: az egyik olyan mint az eledel, mely nélkül nem élhetünk, a másik, olyan mint az orvos, kihez baj idejében mindenekelőtt ragaszkodunk, a harmadik olyan mint a nyavalya, mely kinez és gyötör, de lerázni nem tudjuk.

*

A barát olyan mint a bor, mennél régiebb, annál jobb.

*

Házad szentély legyen, melybe csak kevesen és csak jól válogatott emberek léphetnek.

*

„Dicsérjétek az istenfélőt, a ki jó.“ (Zes. 3. 10.) „Hát van rossz istenfélő is?“ kérdezé Rabba. „Igenis“ válaszolá Rabbi Ida „vannak gonosz istenfélők is, azok t. i. a kik teljesítik Isten iránti köteleességeiket (megtartják a vallásos szertartásokat), de keményszívűek felebarátukkal szemben; az ilyen jámborokról mondja az Örökkévaló: Hát szükségem van-e nekem a te dicséretedre? embertársadnak igenis szüksége van rá és te elzárkózol előtte; én is elzárkózom előled; imád utálatos előttem.“

*

Ha a szived tenger volna tele szeretettel, még akkor sem tudnád eléggé szeretni anyádat.

*

Elhiszem, apád nagy ember, nagyapád is az volt, feleséged apja nem kevésbé híres férfiú, de hát te magad mi vagy?

*

Jeruzsálem elpusztult, mert üresek lettek az iskolák.

*

Az iskolásgyermeket még akkor sem szabad a tanulástól elvonni, ha csakis segítségük által lehetne újból felépíteni az isteni szentélyt Jeruzsálemben.

*

„Ne nyuljatok felkentjeimhez és prófétáimat ne bántások.“ (Krónika 16. 22.) Istennek felkentjei az iskolás gyermekek, prófétái a tanítók.

*

Holt oroszán ellen nem illik harcolni.

*

A legotrombább épület köveiből a legszebb palotát állíthatod fel.

*

Bölcsőbb a bölcsnél is a tapasztalat embere.

*

A frigidláda, melyben Isten által irt tizparancsolat nyugodott kívülről és belülről is tiszta szinaranyból volt. Isten törvényeinek tanítója, kinek belsője mint külsője nem tiszta és szeplőtlen, nem érdemes szent hivatására.

Tanulhat az még kérdéseiből is a bölcsnek.

*

Légy jótékony és bőkezű, de többet mint vagyoned ötödrészét ne ossz szét.

*

Szorosabb összeköttetésbe akarsz vele lépni (olyan emberrel kit nem jól ösmersz) haragítsd meg, haragjában majd nyilvánosságra jön igaz jelleme.

*

Az emberek hasonlítanak a kert virágjaihoz: míg egyik rész virit, a másik hervadásnak indul.

*

Izrael jelképe a cserje, mely lángolt, de a melyet a tűz meg nem emésztett (igy jelent meg legelőször Isten Mózes előtt). Mióta Izrael főáll, szüntelenül a gyűlölség lángjában áll, de e láng nem emésztí meg, csak tisztítja és erősíti.

*

Házad ajtajáról is meg lehet ismerni, hogy szénégető vagy.

*

Ha nagy férfiút látsz diszitve tudománnyal, erények és tehetségekkel, ne felejtés áldást mondani az anyára, ki e nagyságnak követ lerakta.

*

A ki mindennap ellátogat mezejére, mindennap talál egy csomó szeszterezát (pénz nem).

*

A ki vétkezett és vétékét ismételte, harmadszor is elköveti azt, de már akkor nem is tartja többé vétéknek.

*

Miért vigabbak az ünnepek Babyioniában mint Palesztinában? Mert a Babyloniaiak szegények, válaszolt Rab Aszi.

*

A szentírás az Örökkévaló tizenhárom tulajdonát sorolja fel (Seloseszré midosz) tizenhárom tulajdonnal kell birnia a valódi férfiúnak is: Vallásosság, becsület, elégedettség, türelem, háladatosság, szemérem, bőkezűség, erő, buzgalom, szendeség, igazság, bátorság és nyájasság.

Talmudista.

— **T. olvasóinkhoz! Fontos napi érdekű cikkeink tulnyomó száma miatt jelen számunkban több cikket és tudósítást nem adhatunk, a miért szives elnézést kérünk.**

HAZAI HIREK.

— **Népesedési mozgalom.** Február 6-ától 12-ig a pesti izr. nagyhitközség kebelében született 66 gyermek, 35 fiu, 31 leány: ezek közül törvényes 61, törvénytelen 5, Haláleset előfordult 35, 18 férfi, 17 nő; ezek közt 5 éven aluli gyermek 19. Esketés volt 18.

— **A 48-as és függetlenségi párt** tekintettel a közelgő választásokra manifesztumot bocsát ki, melyben az antisemitizmust elítélve az antisemitákkal való minden solidaritást megtagad. Többek közt ezeket mondja a manifesztum: „A liberalizmus, a szabadság és egyenlőség alapelvei elválhatatlan kellekei programunknak. Azok, kik a „függetlenség“ jelszava alatt a bajok kutforrását egyedülegy faj vagy vallás működésében találják, azok nem a mi pártunkhoz tartoznak, azok a 48-as zászló harcosainak ellenségei.“

— **A pesti izr. hitközség** f. hó elején tartott választmányi gyűlésen elnök **Wahrman Mór** a következő újabb beérkezett adományokat jelentette be: Szegénygyámolítás czéljára: néhai **Latzko Ármin** és családja részéről 250 frt, özv. **Latzko Árminné** részéről 500 frt; **Rapoch Ignác** részéről 50 frt; **Birnbaum Jakab** részéről 18 frt; **Stern Miksa** részéről a fiárvaház javára 100 frtnyi és a siketnéma intézet javára is 100 frtnyi osztr. papíráradékot; **Stern Miksáné**, szül. **Kuhner Karolina** urhölgy részéről 1000 frtot a kórház javára; **Lövenstein Mihály** egy pár imaszéket adományoz iskolás gyermekek ruházása javára. **Hagyományok**: néhai **Baumgarten Ignác** részéről: 6000 frt, a hitközségi szegénygyámolítási alapnak oly rendelkezéssel, hogy a kamatokat hagyományozó halála év-fordulóján legalább is 20 frtos összegekben szegények közt osszák ki, továbbá 2000 frtot, mint kórházi alapítványt, 4000 frtot egy tanító képezdésznek évenként adandó ösztöndíj alapjául és 1000 frtot a Talmud-Thorának.

— **Három rabbit** avatott fel az orsz. rabbiképző intézet f. hó 17-én és pedig **Fischer Gyula** doktort, **Herczogh Manó dr.-t** és **Scheiber Márton dr.-t**. A felavatással egybekötött ünnepélyt a 100-ik zsoltár eléneklésével nyitották meg, majd **Fischer Gyula dr.** tanulmányt olvasott fel **Rabbi Akibáról** és társai nevében elbucszott a tantestülettől. **Hochmuth dr.** veszprémi rabbi a távozókat a zsidó lelkész feladaira figyelmeztette és **Blöch Mózes** héber nyelven tartott beszédével felavatta őket. Az ünnepély a Hymnusz eléneklésével ért véget.

— **Két kitüntetés.** A hivatalos lap tegnapi száma ő felsége a király két kitüntetéséről ad hírt. Az egyik hitsorsosunkat, **Neugebauer Lászlót** érte, mint a ki a magyar irodalom érdekében kifejtett tevékenységeért a koronás arany érdemkeresztet kapta, a másik **Radocza Jánosnak** jutott osztályrészül a királyi tanácsosi cím képeben. Az elsőről épp olyan örömmel veszünk tudomást, mint a másodikról, mert míg amott a magyar irodalomnak a külfölddel való megismertetőjét, a magyar nemzet szellemi kincsei számára a külföld elismerését megszerző férfit, ki ezen érdemeiért már a **Petőfi** és **Kisfaludi** társaságok tagjává is meg lett választva, látjuk méltó jutalomban részesítve, addig itt a szabadelvűség bátor, fáradhatlan harcosságát érte a legmagasabb kegy.

— **A fővárosi szegény gyermek-kert egyesület** f. hó 16-án az **Andrássy-uti** polgári kör díszes helyiségében hangversenyyel egybekötött táncmulatságot rendezett. A hangversenyben **Fáy Szeréna k. a.** a nemzeti színház tagja, szavalattal működött közre, **Völgyi Kornélia k. a.** cimbalomjátékkal, **Weisz Regina k. a.** énekkel és **Strumpfler Ignác**né hegedűjátékkal. Igen distinguált s nagy számu közönség volt jelen, mely nagy tetszéssel fogadta a műsor minden piécejét s ugyancsak jó kedvvel rakta a tánczot a pirkadó hajnalig. De nem csak a szellemi siker volt nagyobb a közönségesnél, hanem az anyagi is, mert a jótékony czélra tetemes jövedelem maradt.

— **Treforthoz 70-ik születésnapja** alkalmából a váci izr. st. qu. hitközség a következő tartalmu táviratot menesztette: Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ő nagyméltóságához Budapesten! Fogadja Nagyméltóságod születésnapja alkalmából hódolatunk, rendíthetetlen, mély tiszteletünk és őszinte üdvözlésünk kifejezését. Nagyméltóságod egész életének törekvése: a hazá boldogsága, mert Nagyméltóságod zászlajára van írva: csak azon nemzet lehet szerencsés, szabad, jómódu, egészséges, a mely művelt. S egy miniszter, a ki ezen elvek foganatosítására életének javát szenteli, összes tevékenységét

ezen magasztos czél kivívására fordítja: az nemzetünk regenerátora, akit az uristen az élet végső határáig éltesse. A váci izr. st. qu. hitközség nevében: **Goldberg Gutman**, hitközségi elnök, **Reiser László**, iskolaszéki elnök.

— **Zsidó városkapitány.** Trencsénből értesítenek bennünket, hogy Trencsén szab. kir. város városkapitánya elhalálózván a főispán ur ő nagyméltósága a megüresedett kiváló állomás betöltésére **Veiner Samu drt.** eddig helyettes városi aljegyzőt nevezte ki. A hírt természetesen örömmel regisztráljuk, mert a felekezettünkre szórt rágalmak megvetését látjuk benne.

— **Vácson az izr. nőegylet** a napokban közgyűlést tartott **Reiser Lászlóné** elnöklete alatt, melyen a felolvasott titkári jelentésből kitűnt, hogy az elmúlt évben 14 leánykát láttak el téliruhával és szegény zsidó-asszonyoknak 465 frtot meghaladó segélyt nyújtottak. Megválasztották a tisztikart is, mely kivétel nélkül az egyesület eddigi volt tisztviselői közül került ki.

— **A gyulafehérvári izr. hitközség** a város polgármesteri hivatalához 30 frt 60 krt küldött, mint a nyomor enyhítésére összegyűjtött pénzüsszeget, azon kérés kíséretében, miszerint azt tűzifára, belátása szerint — tehát felekezeti különbség nélkül — az arra méltó szegények között kiosztani sziveskedjék. A polgármesteri hivatal készséggel tett eleget a nemes kérelemnek.

— **Győrből** írják nekünk: Az egyesült győr- és győrszigeti izr. hitközség f. hó 10-én tartott közgyűlése alkalmával határozattá emelte a rabbi és a magyar hitszónoki állás betöltését. A hitközség évi budgetje az 1887 évre 23.820 frt 85 kr-ra rug, ebből az iskolának fenntartása maga 7171 forintot vesz igénybe.

— **Topolyán** az odaváló izr. jótékony nőegylet f. hó első felében tartotta meg első érdemleges gyűlését, melyben az egyesület tisztikarát is megválasztották. Elnöknővé **Heuduscka Manónét** választották meg, mivel az elnöknővé kiszemelt **Koch Bernátné** hangulatteljes levelében minden esetleg megválasztandó tisztséget visszautasított. Titkárrá **Lévai Izidort** választották meg.

— **Dóczy Lajos**, mint értesülünk, Arany János költeményeit német nyelvre szándékozik lefordítani.

— **A kőbányai izr. hitközség** a főváros tanácsához kérvényt nyújtott be, hogy 600 négyszög ölnyi területet engedjen át tervbe vett zsinagógája felépítéséhez.

— **A verebelyi izr. iskola** „Gyermek-egylet“ tagjai e hó 9-én a gyermek-könyvtár és tornaiskola felállítására ének-, szavalat- és szindarabbal egybekötött előadást rendeztek az izr. iskola helyiségében.

KÜLFÖLDI HIREK.

A zsidók külső jogi viszonyának szabályozásáról szóló törvényt vesz még f. é. májusban az osztr. képviselőház tárgyalás alá, melynek szerzője eredetileg **Gniewosz**, s a melyen most **Rittner** udv. tanácsos némi javítást eszközölt. E törvény alapjául a nem katolikusokra vonatkozó törvényeket vették. Célja, hogy a sokfélekep szervezett zsidó-hitközségeket egyöntetűvé tegye. E törvény reformját leginkább Morvaországban fogják érezni, hol egyes helységeken még 21 politikai jogokkal is felruházott zsidó hitközség is van, melyekben tehát a zsidóknak külön polgármesterük, városkapitánjuk stb. hivatalnokuk van.

Bécsben 9-ik kerületben új zsidó templomot szándékoznak építeni. A „Beth Hatfilah“ című egyesület, mely e terv megvalósítását tűzte ki feladatául a múlt héten gyűlést tartott ez ügyben, melyen már a kivétel módzatait beszélték meg. A templomot a **Grünerthor** és

a Pramergasse közt nyitandó új utra a Lohner féle telkek egyikére tervezik s Fleischer M. a mariahilfi templom építőjének terve szerint szándékozzák felépíteni. A templom építés költségei mintegy 35.000 forintban vannak megállapítva; a telket Rothschild, Königsvarter és Guttman Vilmos a saját költségükből fedezendik.

— **Lévi tábornok**, hadtestparancsnok és a lillei vár kormányzója, a francia köztársaság elnökének határozata folytán Franciaország összes erődítési munkálatok parancsnok-főfelügyelőjévé neveztetett ki.

— **A botrányok hősei** úgy látszik rosszul érzik magukat, ha egy héten hallgatnak róluk a hírlapok. Hogy Drumont ur újból életjelt adjon magáról, megindít egy „illustriált“ lapot, hogy minő szellemben, minő programmal, nem kell elmondanunk, de hogy becsületessel, tisztességgel nem, azt azon körülmény igazolja legjobban, hogy midőn a „France juive illustrée“ cz. lapjával Monsignore de Rende pápai nuntiusnak akart kedveskedni, ez visszautasította lapját egy levél kíséretében, melyben arra kéri fel Drumont urat, hogy kerülje palotáját. Kell ide kommentár? — Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy az ellene folyamatban levő perben a tárgyalás f. hó 3-án volt, de biz Drumont ur arra sem jelent meg. Deprez Marcel vádló kéri vádlottat 10.000 franknyi pénzbírságra íteltetni, azonkívül még arra, hogy Drumont saját költségén tegye 300 bel- és külföldi lapban az ítéletet közzé. Vádlott távollétében a bíróság az ítélet kihirdetését jövő tárgyalásra halasztá.

— **Belgrádban**, írja levelezőnk, a vallás-és közoktatásügyi miniszter a legnagyobb buzgalommal lát a zsidó egyház-községek rendezéséhez s működésében a zsidók iránt a legjobb akaratot tanúsítja. Tanulhatna tőle Bratianu ur is!

— **Münchenben** a Schmidt Albert által épített zsinagógát május végével fogják ünnepélyesen felszentelni.

— **Londonban** nagy meglepedést szült zsidó körökben Gladstonének, a volt miniszterelnöknek a „Nineteenth Century“ cz. lapban közzé tett cikke, melyben az ír kérdéssel foglalkozik nem mulasztva el az alkalmat, hogy a zsidókról is ne nyilatkozzék. „Röviddel ezelőtt — mondja Gladstone — ha nem csalódom, Goldwin Smith azon vádat emelé a zsidók ellen, hogy nincs polgári érzékük. Hát az az egy bizonyos, hogy hibáik vannak, de az is bizonyos, hogy ezen hibákat messze felülmulják előnyeik, fényes tulajdonaik.“

— **Palestinából** két a ritkaságok közé tartozó meteorologiai tüneményről értesít bennünket levelezőnk. Ugyanis január végével a Jeruzsalemhez közel eső Juda hegyét óriási hó borítá. Különben Jeruzsalembe is havazott kissé. Ebből bolbog és áldásos esztendőre következhetnek.

— **Moszkvában** nagy feltűnést keltett a rendőrniszternek ama rendelete, mely szerint a „Gazeta Gatzuka“ cz. antiszemita lap nyomdája rendőrileg zárassék be, mert az antiszemitizmus mellett a nihilizmusnak is szolgál. Valóban örömeinkre szolgál, hogy már Oroszországban is belátják, miszerint antiszemitizmus és nihilizmus rokon fogalmak.

— **A szultán barátja a zsidóknak**, mert mint értesülünk a napokban a Galatai zsidó iskolának, melyet az „Alliance Israelit“ tart tenn, magánpénztárából 500 török fontot adományozott.

— **Az antiszemita törvény** kérvényéhez aláírásokat gyűjtő Egal János és Sandner János wiener-neustadti vendégfogadókat a wiener-neustadti államügyész a sajtó törvény 23. §. áthágása miatt perbe fogta.

— **Dr. Karl**, breslauer tanár, hitsorsosunkat a pétervári tudományos akadémia levelező tagjává választotta meg.

— **Brodyban** Byck Adolf, hitsorsosunkat a kereskedelmi-kamra elnökévé választotta meg.

— **A párizsi akadémia** a festészeti és építészeti munkák megbíráására és a pályázati díjak kiosztására 3 zsidót bizott meg és ezek: Emil Levy, Henri Levy és Ullmann.

— **Pétervárott** báró Ginsburg Alfréd, hitsorsosunkja Konstantin-Nikolajewitsch dragonyos ezredben kapitányvá léptettetett elő.

— **A khedive**, midőn a francia lapokból Drumont úr műveiről értesült, egy magas rangú egyéniség előtt a leghatározottabban kijelenté, hogy ő országában az antiszemitizmust semmiféle körülmények közt sem tűri meg.

— **Az „Osserv. Rom.“** vatikáni lap meleg hangú vezércikkben üdvözli Italiát, hogy az nem adott talajt az antiszemitizmus nevű csalán felburjánzására.

IRODALOM.

A középkori zsidók a kulturharcban.

(Folytatás és vége.)

A 17-dik század végeig az orvosi tudomány és természetrajz nem volt különválva, ebből az összetartozóságból tulajdonképpen csak a mennyiségtan és csillagászatban váltak ki korán. Ennélfogva minden orvos otthon érezte magát a természettudományokban is, s ezért nem is tartom szükségesnek ezen tudomány kiválóbbjait megnevezni. Megelégszem ha több híres utazóra hívom fel a figyelmet, így a regensburgi Patachihra, Eldadra (a danitára kinek utleirásait latinul is lefordították, és mindenek fölött tudatai Benjáminra (1165—1173 utazott), a ki csaknem az akkor ismert egész világot beutazta. Utleirását „Massot Benjámin“-t (Ister Benjámina) nemcsak latinra fordították le gyakran, hanem majdnem minden európai nyelvre. Nyugat-India fölfedezésében is részt vettek a zsidók és pedig Abraham de Bahia és Josef Zapatero de Bamego személyében, kiket II. Juan a Vöröstenger partjainak és a perzsa öbölben levő Ormuz sziget kikutatására küldött ki.*)

A zsidóknak a csillagászat terén kivított érdemeivel zárom be cikkemet. A zsidóknak saját időszámításuk és naptárjuk már régen volt; hogy ezeket rendben tartassák és ünnepeik idejét pontosan meghatározassák foglalkozniok kellett a csillagászzal. Hogy a zsidók a mennyiségtan kifejlődésére legalább az arithmetikáéra, már rég nagy befolyást gyakoroltak, abból is kitetszik, hogy a 10 szám neve közül, melyekről Lonthius megemlékszik 4 zsidó eredetű és hogy az Abecus (számoló vessző) szintén a zsidó nyelvből átvett szó. Már Hillel utódai közül Gamalielt mint matematikust és csillagászt dicsőreleg említik. R. Sohal al Tabari (Rabannak is nevezik), mint matematikus és csillagász már 800 körül hírneves volt; Ptolomäust ő fordította le először arab

*) Basnage, Histoire des juifs, livre VII. chap 21

nyelvre és felfedezte a fénytörést. Levy ben Gerson (Rab bag, kit Magister Leo de Bagnolas név alatt jobban ismernek) különösen ki kell emelnem, mint nagynevű astronomust. Egy általa feltalált csillagászati műszerének leírását VI. Kelemen pápa saját kívánatára latinra kellett fordítani és Keppler sokat fáradozott e leírás megszerzésében.**)

Eddig kimutattam, hogy az egész középkoron át, míg minden európai nemzet télen volt és visszaesett, vagy, mint a germán népek, alig egy lépéssel haladt előre, a zsidók a szellemi kifejlődés útján haladni törekedtek és a tudományos élet minden ágát kiképezték és, hogy a középkor vége felé vívmányaikból mennyit vettek át az új szellemi életre kelő népek. De van még egy másik rendkívül nagy érdemük is. Midőn az éjszaki népek a régi szellemi műveltség gyümölcsei után vágyva kezdték kezöket kinyújtani, a zsidóknak kellett közreműködniök, hogy hozzájuk férjenek, mert a keresztények nem értették azon nyelvet, melyen a régi szellemek szelleme uylatkozott. Ha a zsidók, mint fordítók nem működtek volna, akkor még jó darabig benne rekedtünk volna a középkor sötétségeiben. Az első nép, mely a népvándorlás sötét napjai és orgiái után szellemi életre ébredt, a mór származású arabok voltak és a görög munkák számukra a zsidók tették hozzáférhetőkké.***)

Ry beyra de Santos joggal mondja:

„A bölcsészet növénytan, gyógyászat, csillagászat és kosmographia, valamint a nyelvtan és a szent nyelv elemeit, ugyszintén a biblia irodalmának majdnem minden tanulmányának első ismereteit a zsidóknak köszönhetjük.“*)

Dr. Krausz Jakab.

Dr. Grosz Dávid.

Az „Egyenlőség“ eredeti elbeszélése.

Irta: **Dr. Bácskai Albert.**

(IX. folytatás.)

Nagysokára is Czompók úr törte meg a szoba csöndjét.

— Nesze asszony, tedd el ezt a ropogós tizest is a többi közé.

A mint Czompókné asszony a jól megvasalt tulipántos láda nehéz fedelét fölemelé, úgy állott meg előtte, mint egykor Lóthnak felesége, a ki tudvalevőleg sóbálványnyá változott.

Az 1200 forintos takarékpénztári könyvecske 100 forint készpénzzel együtt hiányzott a ládából; hasztalan keresék, kutatták a ládában volt féhérmű között, eltűnt, nincs sehol, négy esztendei verejtékes munka és önmegtagadás gyümölcseinek vége, vége!

**) Montucla, Histoire de Mathémat. T. I. p. 419.

***) Heller, Biblioth. medico-pract. L. II. p. 338. egy egész csomó fordítót találhatni Bédarride, Hist, juifs, p. 546.

*) Ribeyre de Santos, Memoire de litteratura portuguesa. Tom. II.

Most láttatok volna csak azt a pökhendi bérkocsist a finom athletai alakját! Ugy összezsuklott, úgy összezsugorodott lesújtó ijedtségében, mintha csak a guta érte volna hirtelen; oda volt a jó kedv, a pökhendi hetvenkedés, oda volt minden az eltűnt pénzzel együtt. Czompóknéról nincs mit szólni, az ő hig elméjében a 3 krajczáros regények megannyi rémmeséje összeczikázott e perczen és úgy megbénítá őt, úgy megbolygatá és összekuszálta agyának laza szálait, mint a morfium, vagy a pálinka deliriuma.

Ebben a perczen a humanistának szép alkalma nyillott volna arra, hogy párhuzamot vonhasson a pálinka és a 3 krajczáros regények hatása közt.

Compók ur nagynehezen magához tért, a két mesterlegény hasztalan biztatta őt, hogy ne féljen, meg lesz még az a pénz, hiszen nem járt itt senki idegen ember, nyilván csak elhányódott itt a lábában a sok fehérmű között: — Czompók urnak úgy csikorogtak a togai, mint a kenetlen ajtó nyílása, kiadta a parancsot, hogy fogjanak be és azzal elrohant.

Kinos csönd maradt utána a szobában; Dávid érezte, hogy most fog csak elemi erővel kitörni a harc közte és esküdt ellenségei között, még egy szánakozó pillantást vetett az ágyban eszméletlenül fekvő kis védszentjére, bement fülkéjébe, előkereste megviselt imakönyvét és . . . imádkozni kezdett!

Nehéz férfileptek verték fel őt, áhítatából, Czompók ur érkezett meg egy rendőrbiztos és 2 rendőr kíséretben.

A rendőrbiztos kemény vallatóra fogta a 2 mesterlegényt, ezek nemcsak hogy be nem vallották bűnösségüket, de sőt arczátlanul a szemébe röhögtek a rendőrbiztosnak; csakhamar gondos kutatást tartottak a szobában. Dávid szalmazsákjában 40 forintot találtak. A ragyás és pisze legény a vért szagló ebek ragadozó mohóságával ujjongott fel; megvan, nohát . . . és még a szegény embert vádolják tolvajsággal, hol venne ő 40 forintot, mikor tél idején is vászon nadrágban és lyukas czipőben járt?! “ . . .

Dávid arcza halotthalványra változott; ott állott, ötölt-hatolt, egy okos szó nem jutott eszébe.

Tizenöt forint havi fizetésből barátom nem lehet három hónap alatt 40 forintot megtakarítani, aztán meg miért nem szólt soha senkinek arról, hogy pénze van és miért rejtette azt el a szalmazsák mélyébe; a becsületes szerezményt nem szokták dugdosni, rejtegetni.

Dávid ötölt-hatolt, hogy szájától vonta meg a falatot, hogy félt, miszerint ellopják tőle a pénzt, . . . hogy amott azt a beteg fekvő kis leánykát akarta a tavaszon e pénzen hegyes vidékre clvinni . . . nem használt semmit; a szegénység mindig elegendő ok volt a legsötétebb gyanura is. A rendőrbiztos hitetlenül rázta fejét és aztán két pribékjének kiadta a parancsot, hogy „vigyétek be.“ . . . Tolvaj . . . feltörtétek . . . megöltétek.

(Folytatása következik.)